

kričač

Časopis javnega zavoda RTV Slovenija • leto 50 • številka 2 • avgust 2021 • poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana

Val 202 že 49 let več kot radio

LJ – foto: Marko Alpner
MB – foto: Grega Salobir
KP – foto: Žiga Klančar, Val 202

vsebina

- 4–5 Ožja vodstvena ekipa za stabilno prihodnost RTV Slovenija
- 6–7 Srečanja generalnega direktorja z RTV-jevci in Upokojitveni paket 2021
- 8–12 Pred našimi kamerami in mikrofoni se je odvijala zgodovina
- 13 Pol stoletja Televizije Koper-Capodistria
- 14 Priznanja in čestitke
- 16 Rotterdamu je uspelo!
- 17 Glasbeno poletje
- 18 Nastale smernice za nastopanje na družabnih omrežjih
- 19 Kako sem postal predavatelj
- 20–21 Napaka na enem računalniku se lahko kot požar razširi na druge
- 22 Planinsko društvo RTV po abrahamu
- 23 Križanka

KRIČAČ je interni časopis javnega zavoda RTV Slovenija
Ustanovitelj in izdajatelj: RTV Slovenija,
Ljubljana, Kolodvorska 2, 1550 Ljubljana
Telefon: 01 475 25 30 e-mail: kricac@rtvslo.si
Interni časopis Kričac je uredila Služba za komuniciranje RTV SLO
Prelom: Ma3ca, Trzin
Tisk: Tiskarna Cicero, Begunje na Gorenjskem,
naklada 2000 izvodov
Prispevke je lektorirala Vesna Vrabič.
Redakcijo smo zaključili: 26. avgusta 2021
Na naslovnici: Streha Radia postala oder Simfoničnega orkestra
ob zaključku sezone. Foto: Janez Kotar

uvodnik

RTV Slovenija in tri desetletja slovenske državnosti Čas upanja, zaupanja in verodostojnosti

Brez dvoma lahko zapišemo, da je bil delež slovenskega nacionalnega RTV-sistema v najpomembnejšem času osamosvajanja neprecenljiv ter da je celoten programski in tehnični potencial z opravljenimi nalogami potrdil verodostojnost in poslanstvo. Pri tem ni šlo le za celovito obveščanje domače in mednarodne javnosti, pač pa tudi za prispevek k internacionalizaciji dogajanja, zaustavitvi spopadov in pogajanjem. Prav v tem je posebna dodana vrednost, saj je v razmerno kratkem času utihnilo orožje, posledično pa je bilo ohranjeno prenekatere življenje, tako med civilnim prebivalstvom kot na strani slovenskih obrambnih sil in Jugoslovanske armade. Trditev je preverljiva in, če hočete, tudi potrjena z zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije, ki ga je Javni zavod RTV Slovenija prejel »za izjemne zasluge pri obrambi svobode in uveljavitvi suverenosti Republike Slovenije, še posebej za požrtvovalno vzdrževanje televizijskih in radijskih oddajnikov ter zvez med agresijo na Slovenijo in za obveščanje državljanov v času priprav na izvedbo osamosvojitve«. Odlikovanje je 26. maja 2000 podelil tedanji predsednik republike Milan Kučan.

Tri desetletja pozneje lahko zapišemo, da je bil čas vojne za številne sodelavke in sodelavce RTV Slovenija čas posebnih preizkušenj, motiviranosti in razumevanja poklicnega poslanstva. Mnogi so šele pozneje dojeli vso razsežnost tveganja v dotlej neznanih razmerah, ki so zahtevale premišljene odločitve v kratkem času. Opravljeno delo je utrdilo zaupanje državljanov tako v RTV kot v mlado slovensko državo.

Seveda pa bi ob spremenjenih razmerah in morebitnem stopnjevanju nasilja celotna Slovenija in z njo še posebej RTV utrpela številne človeške žrtve in dodatno materialno škodo.

Prav zato je tridesetletnica tudi priložnost za zahvalo tistim, ki so v prelomnem času kot odgovorni politiki ali pristojni poveljniki enot slovenskih obrambnih sil prisegali na razum, etiko in vladavino prava ter s temi merili tehtali odločitve in prejete ukaze – ali pa jih tudi zavračali – in tako prispevali, da ni prišlo do vsesplošne morije. Hvala tistim, ki so se do onemoglosti pogajali in ob sklicevanju na zdravorazumsko presojo dopustili bojno delovanje le tam in tedaj, ko je odpovedalo vse drugo. Tistim, ki ob prejemu očitno nespametnih ukazov in navodil niso le udarili s petami, temveč so uporabili zdravorazumsko presojo in tudi zavrnil nadrejene. Ti ljudje o svetosti življenja najbrž nikoli niso razvijali posebnih filozofskih tez, temveč so jo premišljeno ali intuitivno uveljavljali kot civilizacijsko normo tega prostora, po kateri naj bi bilo življenje pač najvišja dragocenost. Tudi življenje tistega, ki ga je sprevržena politika za doseganje ciljev kot golo človeško številko postavila na drugo stran cevi orožja.

Do tega spoznanja sem prišel sredi Sarajeva po koncu desetletja vojn na ozemlju nekdanje Jugoslavije, ko me je v meglenem jesenskem jutru pot po naključju zanesla na pokopališče sredi mesta, med preproste lesene nagrobnike. Na njih so med letnicami rojstva prevladoval tiste iz druge polovice šestdesetih let in prešino me je, da hodim po grobišču svoje generacije.

Slika rahlo valovitih tal in brezkončnosti nenavadnih stebričev spomina v sarajevski oktobrski megli ni bila privid, temveč grozljiva resničnost. Moji domovini prihranjena.

Stane Kocutar

Ožja vodstvena ekipa za stabilno prihodnost RTV Slovenija

Konec junija je bila uradno potrjena najožja ekipa generalnega direktorja RTV Slovenija, ki vodenje in organizacijo javnega zavoda prevzema v zelo zahtevnih časih. Ožjo ekipo sestavljajo dolgoletne zaposlene na RTV Slovenija, ki dobro poznajo delovanje zavoda in bodo s svojim znanjem in izkušnjami pripomogle k učinkovitemu uresničevanju poslanstva, ki nam je zaupano.

Funkcijo strokovne direktorice za področje tržne dejavnosti in programske vsebine je v začetku junija prevzela Vesna Zadavec, funkcijo strokovne direktorice za področje financ prav tako v začetku junija Anica Žgajnar, funkcijo strokovne direktorice za področje prava in kadrovske politike pa je po pridobitvi pozitivnega mnenja sveta delavcev 24. junija 2021 prevzela mag. Sabina Muratović.

Velik izziv, ki ga sprejemam
z vso odgovornostjo

Sem univerzitetna diplomirana ekonomistka in pred nastopom mandata na položaju strokovne direktorice za področje tržnih dejavnosti in programskih vsebin sem opravljala delo novinarki in voditeljice v Informativnem programu Televizije Slovenija.

Svojo poklicno pot sem začela v bančništvu, na oddelku za trženje v Novi ljubljanski banki, kjer sem opravljala delo tržne vodje. Pridobljeno znanje o bančništvu in finančah mi je pozneje zelo koristilo. Iz Nove ljubljanske banke sem po nekaj letih prestopila v novinarske vode.

Moja pot na javnem zavodu RTV Slovenija se je začela pred 15 leti v MMC, kjer sem sprva pripravljala vsebine za teletekst. Želja po večjih izzivih me je kmalu spodbudila, da sem se pridružila ekipi parlamentarnega programa, ki je vzpostavljala jutranja poročila. Naravno nadaljevanje poslovne poti me je nato vodilo v Informativni program, kjer sem zadnja leta vodila Dnevnik in pripravljala raziskovalne, gospodarske prispevke.

Nov položaj je zame velik izziv in ga sprejemam z veliko odgovornostjo. Tisti, ki me poznate, veste, da se dela ne izogibam, izzivov se ne bojim. Moja vrata pa so in bodo vedno odprta.

Vesna Zadavec, strokovna direktorica za področje tržne dejavnosti in programske vsebine

Transparentno na vseh področjih

Že skoraj 20 let bo minilo od takrat, ko me je karierna pot vodila v javni zavod RTV Slovenija. Prišla sem iz gospodarstva in nadaljevala delo v računovodstvu in finančah tudi v javnem zavodu. Prav iz računovodstva in financ sem diplomirala na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, praktično znanje pa sem pred prihodom na RTV Slovenija dopolnjevala v različnih podjetjih.

Kljub dolgoletnim izkušnjam v finančah in računovodstvu lahko rečem, da je delo na tem delovnem mestu razgibano in dinamično, pa tudi zahtevno in odgovorno. Velika prednost pri delu je poznavanje organizacije in načina delovanja hiše, pa tudi zakonodaje javnega sektorja, ki ne dovoljuje velike kreativnosti. Vodilo pri mojem delu je vedno bilo transparentno poslovanje na vseh področjih.

Veselim se novih izzivov, ki jih prinaša delo v novi ekipi. Prepričana sem, da bo s trdim delom in inovativnimi pristopi celotni vodstveni ekipi uspelo doseči vzdržen poslovni izid in dobre rezultate na vseh področjih. Seveda pa je uspešno poslovanje zavoda predvsem odraz dela vseh zaposlenih, ki vsak dan prispevajo svoje znanje in energijo v delo, vsak na svojem strokovnem področju.

Želim si, da bi bil ta zavod prijetno delovno okolje vsem zaposlenim.

Anica Žgajnar, strokovna direktorica za področje financ

Rada imam RTV in razumem ga

Maja letos je minilo 20 let, odkar je RTV moj vzporedni dom, drugače mu ne morem in niti nočem reči. Takrat še študentka prava sem uspešno opravila avdicijo za Informativni program Radia Slovenija, kjer sem neponovljivih sedem let pripravljala in vodila informativne vsebine v vseh urah dneva.

Vmes sem z odliko diplomirala na Pravni fakulteti v Ljubljani, novinarsko delovno mesto zamenjala s pravniškim v Pravni pisarni, nato na Pravni fakulteti v Ljubljani tudi magistrirala in v nadaljevanju svojega pravniškega izobraževanja poleg službe opravila še državni pravniški izpit.

Od leta 2011 sem na vodilnih ali vodstvenih funkcijah v hiši, zato mi zahtevna naloga, ki me čaka, ni tuja. Svojega dela si brez tesnega sodelovanja s svetom delavcev in vsemi reprezentativnimi sindikati zavoda ne predstavljam.

Toda najpomembnejši mi je vaš osebni pogled, zato bom zelo vesela, če se boste s svojimi predlogi ali mnenji obrnili name.

Zaupanje v strokovnost in znanje moje ožje ekipe je veliko in želim si, da bi skupaj z vsemi vami, zaposlenimi, ob dobrem sodelovanju in v duhu pripadnosti RTV Slovenija še naprej dokazovali, da smo nepogrešljiv del slovenskega medijskega prostora.

Mag. Sabina Muratović, strokovna direktorica za področje prava in kadrovske politike

S skupnimi močmi zmoremo!

Od leve proti desni: strokovna direktorica za področje prava in kadrovske politike mag. Sabina Muratović, predsednik Sindikata delavcev radiodifuzije Slovenije Tom Zalaznik, generalni direktor RTV Slovenija Andrej Grah Whatmough, predsednik Sindikata kulturnih in umetniških ustvarjalcev RTV Slovenija Peter Kosmač, predsednica Koordinacije novinarskih sindikatov RTV Slovenija Katja Stamboldžioski in predsednica Sveta delavcev Petra Bezjak Cirman. Foto: Adrian Pregelj, RTV Slovenija

Generalni direktor RTV Slovenija in predstavniki reprezentativnih sindikatov RTV Slovenija so 15. julija 2021 sklenili zelo pomemben dogovor o postopnem upokojevanju naših sodelavcev, ki se nameravajo upokojiti, pri tem pa izpolnjujejo vse pogoje.

V skladu s tako imenovanim Upokojitvenim paketom 2021 jim ob odhodu v pokoj pripada do deset povprečnih mesečnih plač odpravnine. Gre za pomemben korak, ki bo pripomogel k prihodnji finančni stabilnosti javnega zavoda RTV Slovenija. Na vprašanja je odgovarjal generalni direktor RTV Slovenija Andrej Grah Whatmough.

Zakaj je bila sklenitev dogovora med vodstvom in socialnimi partnerji o Upokojitvenem načrtu 2021 nujna?

Stroški dela so se v zadnjih letih zelo povečali. Razlogi za povečanje vključujejo, če omenimo samo najpomembnejše, sprostitve varčevalnih ukrepov po zadnji krizi (ZUJF), dogovor o dvigu plač v javnem sektorju in finančno spodbujanje države nadaljevanja dela tudi po izpolnitvi pogojev za upokojitev. Ob tem RTV Slovenija za kritje stroškov, ki izhajajo iz sporazuma med sindikati javnega sektorja in vlado, sprejetega decembra 2018, ni prejela nobenih dodatnih sredstev. Tako so lani stroški dela dosegli že 63 odstotkov vseh poslovnih odhodkov. Nadaljnja rast deleža stroškov dela bi že na kratek rok pomenila siroma-

šenje programov tako v vsebinskem kot tehničnem smislu, na srednji rok pa RTV Slovenija take nadaljnje rasti ne bi bila sposobna preživeti.

Kaj tako visoke odpravnine pomenijo za finančno stabilnost RTV Slovenija?

Odpravnine, kot jih predvideva aneks št. 12 h Kolektivni pogodbi javnega zavoda RTV Slovenija, znašajo do deset povprečnih plač delavca in si jih zavod lahko privoščiti le ob hkratnem kadrovskem prestrukturiranju, s čimer bo dolgoročno dosežen prihranek tako pri plačah kot tudi pri drugih stroških, ki so neizogibno povezani z zaposlitvami.

Kolikšno zanimanje za upokojitev pod novimi, ugodnejšimi pogoji ste predvideli in ali je prvi odziv ta pričakovanja dosegel?

Prvi odziv je bil nad pričakovanji, kar nas navdaja s prepričanjem, da je predlog korekten tako za zaposlene, ki so pustili velik del svojega življenja in s tem tudi svojega truda na RTV Slovenija, kakor tudi na drugi strani za javni zavod. Predvidevamo, da se bo z načrtom upokojevanja upokojilo do

100 ljudi, o natančnejših številkah pa v tem trenutku težko govorimo.

Boste nadomeščali upokojitve, kako boste presojali, koga nadomestiti, koga ne?

Zavedamo se, da z upokojevanjem naših zaposlenih odhaja tudi njihovo bogastvo znanja, ki so ga pridobivali in dopolnjevali več let. Prav zato bomo posebno pozornost namenili pravočasnemu prenosu znanja, da bi preprečili morebitno nastalo vrzel. Prednost pri takem prenosu bodo imeli tisti, ki so že sodelavci RTV Slovenija, če pa takih vrzeli ne bo mogoče zapolniti drugače, bomo kadre nadomestili tudi z novimi zaposlitvami. Zavedati se moramo, da je kadrovsko prestrukturiranje zavoda nujen ukrep.

Dodatne informacije za upokojitev pod temi pogoji je mogoče dobiti na e-naslovu upokojitev2021@rtvslo.si, na katerega se je veliko zaposlenih, ki jih paket zanima, odzvalo že istega dne, ko je bila objavljena informacija o sporazumu. Zanimanje je zelo veliko, strokovni sodelavci pa že opravljajo pogovore s kandidati, ki jih paket zanima.

SZK

Srečanja generalnega direktorja z RTV-jevci

Redno in odprto komuniciranje z zaposlenimi je eno od glavnih načel generalnega direktorja Andreja Graha Whatmougha pri vodenju javnega zavoda, zato je konec junija organiziral virtualno srečanje po MS Teamsih, julija pa zaposlene obiskal tudi v delovnih okoljih.

Odziv na prvo virtualno srečanje z zaposlenimi, na katerem je generalni direktor odgovarjal na vprašanja, je bil razmeroma velik, nabor vprašanj pa pester. Nekatere teme na kratko povzemamo.

Generalni direktor delo od doma spodbuja, vendar naj se zaposleni o tej možnosti najprej pogovorijo s svojimi neposredno nadrejenimi. Prehajanje iz enega uredništva oziroma službe v drugo je mogoče, toda na podlagi dogovora med trenutnim in novim nadrejenim. Večje krčenje števila zaposlenih za zdaj ni predvideno, je pa v načrtu uporaba mehkih ukrepov, to je upokojevanje zaposlenih, ki izpolnjujejo oba pogoja za upokojitev. »Nato bomo, če bodo za to na voljo ustrezna sredstva, pristopili tudi k tistim, ki imajo za upokojitev izpolnjen vsaj en pogoj.«

Mlade, uspešne kadre bi poskusili zadržati predvsem z izboljšanjem delovnih razmer, da bi lahko zaposleni učinkoviteje usklajevali svoje družinsko življenje s poklicnim. »Plača ni edini ali glavni dejavnik, ki pelje do odhoda z RTV Slovenija. Ponudimo lahko, na primer, izobraževanja. Žal pa smo omejeni v finančnem smislu, saj smo del javnega sektorja.«

Dopisniška mreža v tujini je za javni servis zelo pomembna, vendar trenutna finančna slika njene bistvene širitve ne omogoča. »Za vzpostavitev morebitnega novega dopisniškega mesta mora obstajati programski oziroma vsebinski interes (ali je to smiselno, programsko potrebno), o čemer odloča kolegij o dopisniški mreži. Gre za vprašanje prioritete.« Večje spremembe čakajo Informativni program TV SLO: prvič tehnične (Dalet), drugič organizacijske (uvedel se bo enoten desk)

Foto: Miloš Ojdanič

in posledično tudi statutarne, saj drugače ne bo mogoče izvesti vseh načrtovanih sprememb. Načrtuje se tudi prenova studia Informativnega programa Televizije Slovenija, ki bi lahko zaživel v dveh letih.

Vodstvo že načrtuje investicije za leto 2022, pobude zanje pa morajo prihajati od spodaj navzgor, in sicer enote sporočijo, kakšne so potrebe, nato sledi proces usklajevanja, na koncu investicije potrdi nadzorni svet. »Glede izvrševanja investicij pa lahko rečem, da se bodo izvrševale po prioriteten seznamu, glede na finančne zmožnosti.« Med investicijami ni načrtov za gradnjo nadomestne stavbe na lokaciji Komenskega 5, razlogi so se

veda finančni, bodo pa na lokaciji opravljena osnovna gradbena dela (zaprtje jame, zagotovitev dostopa s ceste na parkirišče).

Obisk po enotah

Generalni direktor je spoznavanje in komunikacijo z zaposlenimi mesec dni pozneje nadaljeval z obiskom redakcij in posameznih služb. Poudaril je, da njegova vrata so in bodo vedno odprta za dileme, vprašanja in pobude zaposlenih, s katerimi bi lahko izboljšali delovne razmere na RTV Slovenija. Naslednje srečanje generalnega direktorja z RTV-jevci je predvideno septembra.

SZK

Pred našimi kamerami in mikrofoni se je odvijala zgodovina

RTV Slovenija, takrat še RTV Ljubljana, je pred tremi desetletji s svojim delom in poročanjem krepila zaupanje v državo, ki je šele nastajala, in tako tlakovala pot v samostojnost. Predani in požrtvovalni sodelavci RTV-ja so nesebično in neprenehoma prenašali najpomembnejše dogodke zgodovine neposredno v slovenske domove. Za še vedno žive spomine na tiste prelomne dogodke naše skupne zgodovine smo prosili peščico naših sodelavcev, vendar se zavedamo, da je zgodb veliko več. Zato zahvala vsem, ki ste v tistih negotovih časih s svojo vztrajnostjo in požrtvovalnostjo gradili samostojno Slovenijo.

Oddaja brez naslova, ki se je začela z letalskim alarmom

Tone Hočevar

Delali smo kot vsak drug dan, le malo razburjeni smo bili. Nevsakdanje, že kar vzneseno se je bilo prestaviti iz ene v drugo državo. Tisti dnevi so bili pravzaprav samo vrh dogajanja dveh, morda kar treh let, ki smo jih novinarji čutili kot nekakšno brbotanje in hkrati odpiranje novih vrat. Nikoli prej ni bilo toliko novinarske svobode, žal tudi pozneje ne več.

Tista prelomna leta sem za televizijo spremljal dogajanje na evropskem vzhodu, ki se je prebujal, se lomil, marsikaj se je tam, tudi za nas, dogajalo pred nami. Snemali smo dokumentarce, poročali smo iz Varšave, Prage, Tbilisija, Budimpešte, Berlina ... Na Poljskem so se vso noč pogajali, potem so

dosegli sporazum in stare Poljske ni bilo več. Na Madžarskem so imeli čuvaji na parkirišču zvečer rdeče zvezde na kapah in mrko so se držali, zjutraj niso imeli zvezde, pa na smeh jim je šlo. V Berlinu je padel zid, sposodili smo si kladivo in ga pred kamerami TV Slovenija pomagali razbijati. Kmalu potem se je začelo tudi pri nas.

Da se je tudi pri nas čisto zares premaknilo, sem se najbrž zavedel, ko sem v studiu vse popoldne v trenirki in brez papirjev, brez načrta oddaje, čisto zares v živo in tudi zame vznemirljivo vodil oddajo brez naslova, začela se je z letalskim alarmom. Takrat se je začel današnji čas ...

Neznanska vročina in kotli s hrano v desku

Tanja Starič

Osamosvojitve ni bila enkratno dejanje, temveč proces, ki je trajal najmanj desetletje. Imela sem res veliko srečo, da sem te dogodke spremljala od blizu – najprej kot študentka novinarstva, ob koncu 80. let pa že kot televizijska novinarka. To je bila analogna doba, posnetke smo na kasetah nosili na televizijo (takrat TV Ljubljana), dopisniki so prispevke pošiljali po avtobusu. Zame je bil zato velikanski izziv, kako pravočasno narediti prispevek za večerna poročila, kako izvedeti čim več o dogajanju za zaprtimi vrati, kako ob množici dogodkov poročati točno in verodostojno. O velikih dogodkih zdaj že vemo vse, v mojem spominu pa so ostali drobci – huda vročina na Trgu republike ob razglasitvi samostojnosti, da se mi je po obrazu cedila televizijska maska, radijska novica čez nekaj ur, da so iz vojašnice krenili tanki, nočno potovanje v avtobusu iz Ljubljane v Zagreb med spopadi na Medvedjeku, v popolni temi in po stranskih poteh ...

Spominjam se tudi številnih požrtvovalnih kolegov in kotlov s hrano v desku. In spomnim se, da je moje edino prevozno sredstvo, staro kolo, končalo v barikadah pred stavbo televizije. Spremljanje nastajanja države je skupaj z osebnimi, za zgodovino nepomembnimi spomini, zaznamovalo mojo novinarsko pot. Danes sem predvsem hvaležna vsem tistim sodelavcem, ki so mi, mladi in neizkušeni novinarki, takrat dali enkratno priložnost, da spremljam nastajanje zgodovine iz prve vrste.

To je bil čas nadpovprečnih naporov, predanosti in solidarnosti

Boris Bergant

V stiski spoznaš in lahko oceniš človeka in soseda.

Dogodki pred 30 leti in okoli njih so nam hote ali nehote omogočili tako preverjanje. In kot vselej ob takšnih priložnostih, ponovili so se tudi ob zdajšnji pandemiji, je javni servis preizkušnjo ustrezno prestal.

V treh desetletjih so se tehnološke okoliščine, spoznanja in praksa nesluteno spremenili. Današnje generacije si ne morejo niti predstavljati, kako smo se lahko odzivali brez mobilnih telefonov (s katerimi je zdaj mogoče celo poročati), brez spleta, brez ustreznih brezžičnih povezav in satelita ter s tedaj še zamudnimi postopki mednarodnih komunikacij. Večina dopisniških poročil o spopadih je na primer prihajala na filmu, potrebni sta bili montaža in obdelava.

Dogodki pa se niso vrstili z nič manjšo hitrostjo kot danes.

To je bil čas nadpovprečnih naporov, predanosti, solidarnosti in kolektivnega duha, velikega medsebojnega zaupanja, spretnosti in iznajdljivosti. Šele ko je bila vojna mimo, smo spoznali, kakšnim nevarnostim so se kolegi brez danes običajne zaščite na terenu izpostavljali. A ni bilo alternative.

Dogodki pred 30 leti so potrdili, kaj zmora in mora storiti javni servis, ki poroča odgovorno, verodostojno in avtentično, za ljudi in iz njihovih okolij, ki mu gledalci in poslušalci zaupajo, ga podpirajo in mu pomagajo.

Bil pa je tudi ganljiv čas mednarodne poklicne solidarnosti. Ko nam je JLA raketirala nekaj najpomembnejših oddaj-

niških točk, sta ORF in RAI ponudila svoje bližnje oddajnike in frekvence. ORF nam je v primerjavi z vlado dal celo posojilo za njihovo obnovo.

Kakšnega državnega priznanja za tisti čas menda nikoli nismo prejeli, v novodobnem tekmovanju dejanskih in namišljenih osamosvojiteljev pa nam ni treba sodelovati. Javnost je naš edini sodnik in merilo.

Strah? Dolžnost? Odgovornost?

Janez Čadež

Trideset let. Spomini, kot da bi bilo pred kratkim. Vse se je namreč zgodilo tako hitro, da šele časovna distanca postavi stvari na svoje mesto. V začetku leta 1991 je Demos na RTV zamenjal celotno vodstvo. Od teh štirih sem bil edini z izkušnjami z delom na mediju. Vedeli smo, da do te naše samostojnosti ne bomo prišli mirno. Skrbel sem za pravo vojnega delovanja TV Slovenije. Izpostavil bi le nekatere.

TV je imela takrat tri reportažne avtomobile. Kako jih obvarovati? Ene smo dali skupaj z ekipo v kadetsko šolo v Tacen, drugega v učni center v Poljčeh, tretjega, največjega, pa bi po načrtu morali dati v Planico in ga tam skriti. Vendar tu je nastopila težava, saj je s tem avtom potekal prenos proslave ob razglasitvi države. Odločili smo se, da ta avto ostane ob Cankarjevem domu. Odločitev se je pozneje pokazala za dobro, saj je čez nekaj dni prav zaradi uporabe tega avtomobila tujina lahko spremljala tiskovne konference, ki jih je imel Jelko Kacin.

Tisto jutro po razglasitvi neodvisnosti sem bil že malo čez 4. uro na poti v Ljubljano. Obveščen sem bil, da je JLA šla iz kasarn. Na cesti so bile že barikade in komaj sem se prebil do Ljubljane. Nismo se upali v hišo, zato smo se odgovorni zbrali v Kompasovi garaži. Prek paginga smo aktivirali ekipe in kmalu po 6. uri smo dobili prve odzive, da imajo posneto gradivo, pa ne morejo v Ljubljano. Reševali smo težavo za težavo. Samo dva primera. Za posnetke z Vrhniko nam je policija poslala dva motorista, ki sta se uspešno prebila. Snemalec Tine Golob je prišel do Tacna, čez most pa mu je uspelo z mopedom, ki ga je enostavno »zaplениl«
policiji.

Nekaj čez 7. uro smo imeli že prva poročila s posnetim gradivom. Tujina je prav po naši zaslugi hitro izvedela, kdo je bil tisti, ki je začel to desetdnevno vojno. Kaj vse se je dogajalo, se seveda ne da opisati na kratko. Morda nekaj primerov. Vedeli smo, da bo vojska napadla oddajnike. Draga Bulca smo poslali na Krvavec in ekipa je po sreči zamudila raketiranje. Morda bi bili celo žrtve. Ekipa v Kranju je hitela na snemanje raketiranja na brniškem letališču, pa je zaradi nekega nepazljivega kolesarja imela prometno nesrečo. Mislili smo, da so jih napadli z vojaškim letalom. Pol dneva nismo vedeli, kaj se je zgodilo in snemalca smo končno odkrili v bolnišnici – poškodovanega, vendar živega.

Vedeli smo, da dopisniki ne bodo mogli pokriti vseh dogodkov. Zato smo objavili, naj za primerno denarno nagrado amaterski snemalci povsod po Sloveniji snemajo dogodke, povezane z vojno. Seveda smo veliko dobrih posnetkov. Seveda pa smo morali odgovorno ravnati tudi z ljudmi. Bali smo se najhujšega. Vedeli smo, da je RTV-hiša cilj morebitnih letalskih napadov. Zato smo omejili prihode in delovne obveznosti na minimum.

V tistem času smo bili popolnoma prepuščeni svoji iznajdljivosti in profesionalnosti. Morali smo jih reševati sami. Mislim, da smo jih kar se da uspešno. V naslovu sem zapisal tri vprašanja. Mislim, da je bilo vse to prisotno. Zaposleni na TV Slovenija so takrat svojo dolžnost opravili točno tako, kot je v naslovu. Ko sledim dogodkom o medijih v zadnjih nekaj letih, mi je samo žal, da se je tako hitro pozabilo, kaj pomeni RTV za slovensko družbo. Je res vse v denarju?

Čudno zatišje z grozečo visoko napetostjo

Mirjam Muženič

V dneh osamosvajanja Slovenije sem bila novinarka v slovenskem programu Radia Koper in 26. junija 1991 sem z Obale v živo poročala v program Vala 202. V reportažnem avtomobilu me je spremljal danes že pokojni tehnik Boris Rabak.

Pot sva začela zjutraj v Dragonji, na kontrolni točki ob slovensko-hrvaški meji. Bilo je pasje vroče, v Dragonji je ob urejeni hišici vse cvetelo, medtem ko so v Sečovljah, kamor sva se zatem zapeljala, brneli gradbeni stroji, ki jih je bilo v neposrednem oglašanju v radijski program tudi slišati. Z vodjo kontrolne točke Mitjo Lebanom sva govorila o tem, ali je čutiti spremembe. Med avtomobili je bilo veliko tujcev, zlasti Italijanov in Nemcev, ki so potovali na morje. Zastave ni bilo.

Z reportažnim avtom sva se s tehnikom kmalu odpeljala na letališče v Sečovljah, kjer so že imeli seznam najavljenih prihodov za konec tedna, tudi osmih letal aero klubov iz italijanskega Trevisa. Sogovornika, v moji beležnici je zapisano, da je bil to Vojko Starovič, sem izzvala z besedami, da je slovensko nebo povsem brez oblaka. Spominjam se njegovega presenečenja in zadrege.

Na poti v Piran sem v portoroški turistični pisarni zamažala podatke o turističnem obisku na prvi dan neodvisne in suverene Slovenije. Svežih še niso imeli, po dotlej zbranih podatkih pa je bilo v kraju 3500 gostov, dobra polovica domačih.

Za tretjo poročevalsko postajo sem izbrala Piran, kjer so na osrednjem Tartinijevem trgu, morda malo »neokusno«, pekli vola. Sekretarka občinske skupščine Ivanka

Humar je povedala, da hitijo s pripravami na večerno slavo. Iz Izole sem poročala o tem, da se ribiči pripravljajo na večerno plovo v piranske vode.

»Kaže, da imam danes srečno roko,« piše v moji beležnici ob prihodu na Škofije, kjer je komandir mejne milice prehoda Zoran Kosmina poročal o srečanju z italijanskimi kolegi. Ob našem reportažnem avtomobilu je bil takrat ustavljen službeni avto italijanske RAI.

Pred koncem tiste »zgodovinske poročevalske poti« sva se s koprskim kolegom ustavila še na mejnem prehodu Lazaret, kar mi ostaja živo v spominu. Najprej čudno zatišje z grozečo visoko napetostjo. S sogovornikom Amedeom Žigonom sva stala ob robu ceste, slab meter stran v travi pa vojak JLA z orožjem, usmerjenim v naju. Sogovorniku so vidno trzali obrazni živci, za njim so bile težke ure. Ko mi je jasno in glasno povedal, da lahko vsak trenutek ustrelijo vanj, vame, v naju, tega preprosto nisem razumela in tudi ne verjela. Po vrnitvi v radijsko hišo so me kolegi že na dvorišču spraševali, ali me je bilo strah, me tipali, če sem še v enem kosu, me objemali ... Z gospodom Žigonom sva si obljubila, da se bova v mirnejših časih srečala na kavi. V 30 letih nama to še ni uspelo.

Vse dni vojne za Slovenijo sem bila, mati dveh majhnih otrok, na delovnem mestu, velikokrat v studiu pred mikrofonom, pa znova z reportažnim avtom na terenu, v »prvih bojnih vrstah« s spomini, ki ostajajo.

Oddajni center Nanos v začetku osamosvojitve Slovenije

Franc Ložar

Takoj po koncu obstreljevanja in raketiranja, kar smo preživeli v kleti, kjer je bilo za silo varno, se nam je v ušesa zarežalo zavijanje alarmov, ki so naznanjali okvare in prekinitev na oddajnih sistemih. Hkrati so začela deževati vprašanja, kakšno je stanje iz Lju-

bljane in Kopra. Vedeli smo, da je pri taki količini alarmov tudi kar nekaj škode. Previdno sem se splazil v oddajno dvorano, v kateri je bilo vse rdeče od alarmih luči, zvok pa mi je paral že tako načete živce. Na hitro sem ocenil, da nam polovica oddajnikov ne deluje ali pa se počasi izklapljajo. Najbolj sta jo skupila TV2 in TV Koper. Po ponovnem zagonu so instrumenti jasno pokazali, da je močno poškodovan antenski sistem ali kabel, ki je isti za TV2 in TV Koper. TV 1 je še deloval, vendar ni bilo dvoma, da je poškodovan antenski sistem. Večina radijskih oddajnikov je za silo še delovala.

Po posvetu sva s kolegom sklenila, da si ogledava stolp od zunaj. Z živci, napetimi kot struna, sva poslušala, če bi se ponovil napad letal. Pogled nama ni dajal upanja, da bo popravilo hitro. Po radiu sem obvestil svojce posadke in zaščitne čete in jih pomiril, da smo zaenkrat vsi živi. Večina njih je iz doline gledala obstreljevanje.

Po tehtnem preudarku smo se odločili, da si bomo škodo ogledali zgodaj zjutraj, ko še ni bilo pričakovati napadov. Plezanje po stolpu ni bilo prijetno, ker nisem vedel, kdaj lahko pričakujem nov napad. Še danes, po toliko letih, mi gredo lasje pokonci, ko se spomnim, po kako poškodovanem stolpu in antenskih sistemih sem takrat plezal. Prav čudno je bilo, da se ni kaj odlomilo in nisem zgrmel v globino.

Ne bom opisoval del na stolpu v slabem vremenu in dežju, ko smo reševali oddajanje do prihoda specializirane ekipe za antene. Ta pa je med delom doživela drugi letalski napad in uničenje že opravljenega dela. Takrat je sodelavcem šlo pošteno za nohte. Tik pred obstreljevanjem se jim je uspelo zateči v klet.

Bilo je mirno in spokojno. Končno.

Blanka Doberšek

Osamosvajanje: beseda, polna zanosa in ponosa. In še zdaj, po 30 letih, sem pono-

na, da sem bila »zraven«. Urednik Zunanjepolitične redakcije Janez Čuček me je namenil za posebne naloge.

Razen italijanskega politika prve dni vojne v Slovenijo, razumljivo, ni bilo nikogar. Potem pa se je zgodil preboj. Slovenijo v vojni naj bi obiskal nemški zunanji minister Hans Dietrich Genscher.

Z ekipo sem se odpeljala do predsedniške palače, pred katero pa ni bilo nikogar. Zaklicala sem: »Dober dan, je kdo tu?« Potem se je na vrhu stopnišča v najvišjem nadstropju pojavil neki moški, ki mi je razložil, da sta predsednik Kučan in zunanji minister Rupel odšla v Beljak na srečanje z Genscherjem, ker nemški diplomat v Slovenijo zaradi poslabšanih razmer ni mogel.

Vojna je še trajala in slovensko vodstvo se je odločilo, da je treba v Bruselj prikazati razmere v državi v vojni. Naloga je bila dodeljena predsedniku vlade Lojzetu Peterletu. Kako iz države, v kateri potekajo spopadi? Iz Ljubljane se je Peterle v koloni avtomobilov, v enem izmed njih sem bila tudi jaz, odpravil po stranskih cestah Gorenjske proti Celovcu.

In videla sem nenavadne prizore: v sončnem dnevu so ljudje pleskali balkonske ograje, igrali tenis, malo naprej pa so teritorialci in policisti budno pazili na vse okoli sebe. Pot je bila skrbno načrtovana in je potekala pod geslom Triglav. Avstrijski obmejni organi so kolono mirno spustili naprej. Na celovškem letališču pa ... Prihod predsednika slovenske vlade je pričakala smrtina tišina maloštevilnih potnikov, potem pa se je zasilal sprva obotavljiv, potem pa vedno glasnejši aplavz. V Bruslju je bil sprejem na letališču drugačen: Peterleta so pričakali radovedni novinarji. Gneča je bila neizmerna. Tedaj je bil predsednik belgijske vlade Wilfried Martens. Kot darilo je premier Martensu izročil kaseto RTV Slovenija z naslovom Slovenija na barikadah, dokumentarec o vojni za Slovenijo, ki sta ga pripravila odgovorni urednik Lado Ambrožič in režiser Jože Cegnar.

Martens ni popustil in je vztrajal pri svoji mantri: vojski obeh strani v vojašnice in potem pogajanja.

Končno se je, prav gotovo zaradi pritiska Nemčije, bruseljsko vodstvo Evropske unije vendarle premislilo in na Brione poslalo svojo trojko zunanjih ministrov. Sredi montaže me je poklical urednik Čuček in mi naročil, naj grem na Brione. S šoferjem sva tja prišla v zgodnjih popoldanskih urah.

Slovenski politiki po ukazu nizozemskega diplomata niso smeli imeti stikov z novinarji

in med neštetimi sestanki smo lahko le čakali, čakali ... Potem pa se je tam blizu polnoči pojavil šef Kučanovega kabineta Marjan Šiftar s kot toaletni papir majhnim papirjem, na katerem so bili izpisani predlogi evropske trojke. Meni so se sprva zdeli slabi za slovensko stran. O svojih dilemah nisem poročala, kajti ko sem se javila na televizijo, so mi sporočili, da se mi ni treba javljati, ker da »že vse imajo«. Naj grem domov.

Spokojen mir je vladal na vsej poti do Ljubljane. Naslednji dan pa! Ker sem poročala o razdvojenosti slovenske delegacije na Brionih, je slovenski minister za informiranje Jelko Kacin klical odgovornega urednika Lada Ambrožiča in njega in mene k sebi klical na zagovor zaradi, kot je dejal, mojega škandaloznega poročanja z Brionov. In če me s 30-letno distanco vprašate, ali bi poročala enako, bi odgovorila: bi, kajti če je bil slovenski narod tolikanj zrel, da se je na plebiscitu odločil za samostojno Slovenijo, lahko prenese tudi potrditev o nesoglasju v vodstvu.

Skoraj takoj po koncu vojne je Evropska unija v Slovenijo pošiljala opazovalce. Ker je zračni prostor nad Slovenijo še vedno nadzirala oblast v Beogradu, se pravi Slobodan Milošević, ni bilo nikoli znano, kdaj bodo prileteli na Brnik. Na idiličnem gradu Strmol je prvo skupino pričakoval predsednik Milan Kučan in z njim novinarji. Nič mi ni rekel o »škandaloznem« poročanju. Popoldne je bilo, počasi se je mračilo, meglica se je spuščala nad ravnico pod gradom, kjer so se lenobno pasle krave. Bilo je natančno tako, kot je leta pozneje v svoji mojstrovini To noč sem jo videl genialno opisal Drago Jančar. Bilo je mirno in spokojno. Končno!

»Ajde, čuvajte se, bračo Slovenci«

Slavko Bobovnik

Veliko dni sem leta 1991 preživel na Hrvaškem.

Ni bilo prijetno na Plitvicah kilometre voziti mimo naperjenih pušk JLA; strah

me je bilo na ladji, ki ni mogla v Zadar zaradi obstreljevanja; dušilo me je, ko je iz Splita izplula Liburnija, polna žensk in otrok, na pomolu pa tisoč objokanih mož in očetov, ki so razmišljali le eno: »Jih bom še kdaj videl?«

V Zagrebu sem se v dneh okoli 25. junija počutil zelo nenavadno.

Po eni strani zelo prijazni in sočutni meščani (vsi telefoni so bili zastoj, vse kave na črpalkah tudi, namesto računa so taksisti na koncu vožnje dejali le: »Ajde, čuvajte se, bračo Slovenci«), po drugi strani pa zadržana uradna politika.

Cele noči smo bili na Pantovčaku pred rezidenco predsednika Tuđmana, kjer se je evropska trojka, Jacques Poos, De Michelis, Hans van den Broek, pogovarjala s predstavniki Slovenije. In komajda kdaj smo lahko kaj izbežali od gostiteljev ali Evropejcev. Vedno je bila prej na vrsti večerja ali zajtrk za goste in šele potem novinarji (veliko bi znali o tej »klimi« povedati Kučan, Rupel in Kacin, ki sem jih lovil po jutrih).

Evropejci in gostitelji so bili mnjenja, naj Slovenija svojo odcepitev zamrzne. In 18. julija je Stipe Mesič tudi nasprotoval sklepu zveznega predsedstva o umiku enot JLA iz Slovenije. Kot da nista državi dobrega pol leta prej sklenili obrambni sporazum o medsebojni pomoči. Edinole pri ministru Špeglu se je zdelo, da podpira neko skupno »akcijo«.

Ampak »hladnost« sosedov je po 30 letih lažje razumeti. Imeli so še manj orožja kot Slovenci, vse tankovske kolone za Slovenijo so grmele po njihovih cestah, območja s pretežno srbskim prebivalstvom so »gorela« že nekaj mesecev itn.

Najtežji trenutek tistega junija?

Jutro, ko sem, mislim, da za radijska poročila, prvič bral ukaz komandanta 5. vojaškega območja generala Kolška: » ... vsak odpor bo zlomljen.«

In najbolj zabaven trenutek?

Pot domov. Zaradi številnih blokad sem za 150 kilometrov namesto običajnih dveh ur porabil skoraj ves dan.

In doma me je čakal vpoklic v enoto TO.

Pol stoletja Televizije Koper-Capodistria

Od svojega nastanka TV Koper-Capodistria predstavlja unikum v televizijskem medijskem prostoru tako na našem obmejnem območju kot tudi v Evropi. Koprška televizija je od začetka, od 8. maja 1971, prehitevala čas, bila je prva na veliko področjih in je s programi podirala takrat še zelo visoke državne meje.

Televizija Koper-Capodistria je maja letos slovesno praznovala pol stoletja ustvarjanja programa za italijansko narodno skupnost in regionalnega programa, povezovanja italijanske in slovenske manjšine z maticama in delovanja na nacionalnem in čezmejnem območju Slovenije, Italije in hrvaške Istre. Ob tej priložnosti je bila 6. maja organizirana dvojezična novinarska konferenca, ki jo je bilo mogoče zaradi epidemioloških razlogov spremljati prek MS Teams, FB-profilov obeh televizij in MMC TV. Na njej so sodelovali Andrej Grah Whatmough, generalni direktor RTV Slovenija, Dragomir Mikelič, v. d. vodje Regionalnega RTV-centra Koper-Capodistria, Antonio Rocco, pomočnik generalnega direktorja za radio in televizijo za avtohtono italijansko narodno skupnost, Robert Apollonio, odgovorni urednik UPE Televizijski program za italijansko narodno skupnost, in Mojca Petrič Bužan, odgovorna urednica UPE Regionalni televizijski program. Ob obletnici so televizijski ustvarjalci pripravili tudi virtualni obisk Televizije Koper-Capodistria, in sicer ob izvirnem dvojezičnem spremstvu Karin Sabadin in Stefana De Franceschija.

Televizija Koper-Capodistria na Primorskem in v sosednji Furlaniji

- Julijski krajini v svojih informativnih oddajah v italijanskem in slovenskem jeziku pokriva dogajanje v regiji, zamejstvu in na obmejnem in čezmejnem prostoru, na stičišču Slovenije, Italije in Hrvaške, kjer živita slovenska in italijanska manjšina. V vlogi kolektivnega dopisnika pa informacije posreduje tudi informativnemu in kulturnemu programu Televizije Slovenija. Slovensko in italijansko manjšino obvešča in povezuje z maticama ter pripravlja in posreduje izvirne oddaje o italijanski in slovenski manjšini. V sodelovanju s slovenskim in italijanskim programom RAI Trst pa že od leta 1999 sooblikujejo čezmejno televizijo.

Na novinarski konferenci so izpostavili, da je dolgoletno uspešno sodelovanje in ustvarjanje Televizije Koper-Capodistria lahko vodilo vsem, ki ločujejo, naj raje poiščejo in najdejo povezovalne teme in projekte, s katerimi sta mogoča skupna rast in razvoj. Ne glede na materni jezik, ne glede na državo bivanja in ne glede na prepričanja. Temelji, na katerih deluje Televizija Koper-Capodistria 50 let, so posebni, a zato nič manj trdni in obetajoči.

Sabrina Povšič Štimec

Državno odlikovanje programoma za italijansko narodno skupnost

Radijski in televizijski program za italijansko narodno skupnost, ki deluje v okviru Regionalnega RTV-centra Koper/Capodistria, je junija prejel odlikovanje red za zasluge za pomembno vlogo ustvarjanja vsebin v italijanščini in dolgoletno čezmejno sodelovanje.

Predsednik države Borut Pahor je tik pred dnevom državnosti podelil državna odlikovanja red za zasluge, ki sta ga med drugimi prejela tudi radijski in televizijski program za italijansko narodno skupnost v okviru Regionalnega RTV-centra Koper/Capodistria. V utemeljitvi odlikovanja je bilo med drugim zapisano: »Republika Slovenija z državnim odlikovanjem izraža hvaležnost in priznanje ustvarjalcem, ki so v večdesetletni zgodovini sooblikovali radijske in televizijske programe za italijansko narodno skupnost in tako bogatili sobivanje in sožitje med ljudmi različnih narodnosti in večkulturnost območja.«

Robert Apollonio, odgovorni urednik Televizijskega programa za italijansko narodno skupnost TV Koper-Capodistria, je v zahvali predsedniku med drugim dejal, da gre za pomembno priznanje vsem za-

poslenim in navdih za delo v prihodnje. »Prepričan sem, da je odlikovanje pomembno in dragoceno tudi za vse generacije novinarjev, urednikov, tehnikov, režiserjev in drugih sodelavcev, ki so že v pokoju ali niso več med nami in ki so s svojim delom in trudom pripomogli k temu, da program na najboljši način izvaja svoje poslanstvo.« Ob tem je še izpostavil, da jim je v veliko zadovoljstvo in čast, da so odlikovanje prejeli tudi kolegi in prijatelji slovenskega uredništva Deželnega se-deža RAI za Furlanijo - Julijsko krajino, s katerim skupaj z italijanskim uredništvom v Trstu in slovenskim uredništvom v Kopru že 20 let ustvarjajo projekt Čezmejne televizije.

Mojca Boštele

Tako zelo smo se ljubili

Televizija Koper-Capodistria je 50-letnico svojega delovanja proslavila z obletniškim koncertom v petek, 20. avgusta, v Avditoriju Portorož.

Robert Apollonio, odgovorni urednik televizijskih programov za italijansko narodno skupnost, Mojca Petrič Bužan, odgovorna urednica regionalnih televizijskih programov, in župan občine Piran Denio Zadković

Patrizia Laquidara

Prisotne je nagovoril slavnostni govornik predsednik Republike Slovenija Borut Pahor.

Slavnosti koncert z naslovom Tako zelo smo se ljubili – C'eravamo tanto amati, posvečen 50-letnici koprške televizije, je postregel z izborom najlepših italijanskih in svetovnih melodij, ki so trajno zaznamovale glasbo 20. stoletja. V glasbenem spektaklu se je italijanska pevka Patrizia Laquidara ob spremljavi Simfoničnega orkestra RTV Slovenija in pod dirigentskim vodstvom Patrika Grebla sprehodila po čustveni glasbeni krajini in se tako poklonila minulemu času, ki je odločilno

oblikoval našo domišljijo in nedavno zgodovino. Kot posebna gostja je nastopila Tinkara Kovač. Prireditev je povezovala Lorella Flego.

Pozdravni nagovor so imeli tudi generalni direktor RTV Slovenija Andrej Grah Whatmough, predsednik Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Alberto Scheriani in župan Občine Piran Denio Zadković, ki je v imenu županov istrskih občin, in sicer županov Kopa, Izole, Pirana in Ankarana, podelil TV

Koper-Capodistria priznanje »za 50 let oblikovanja in razvoja regionalnega, obmejnega in čezmejnega večkulturnega in večjezikovnega medijskega prostora, ohranjanja samobitnosti avtohtonih narodnih na širšem območju ter spodbujanja kulturnega in družbenega sobivanja na stičišču Slovenije, Italije in Hrvaške«.

Prireditev sta finančno podprli Skupnost Italijanov Koper in koprška Samoupravna skupnost italijanske narodnosti.

Foto: Jakob Bužan

Prometej znanosti za leto 2020

Promocija znanosti in zagotavljanje kakovostnih izobraževalnih vsebin sta pomembni poslanstvi RTV Slovenija. Tudi letos priznanje Prometej znanosti za leto 2020, ki ga podeljuje Slovenska znanstvena fundacija (SZF), dokazuje, da v programih RTV Slovenija nastajajo odlične vsebine.

Med prejemniki priznanja Prometej znanosti za odličnost v komuniciranju 2020 so Radio Slovenija za strokovno neoporečno vsebino o koronavirusu, mag. Katja Stamboldžioski za film Ogenj znanosti in Bernard Perme za filma Kostarika.

Priznanje Radiu Slovenija

Med organizacijami, ki so prejele priznanje Prometej znanosti za odličnost v komuniciranju za leto 2020, je tudi Radio Slovenija. Gre za priznanje za obsežno in usmerjeno posredovanje strokovno neoporečnih vsebin o koronavirusu, od različnih programov, oddaj do podkastov.

Priznanje za dokumentarni film Ogenj znanosti

Mag. Katja Stamboldžioski je prejela priznanje Prometej znanosti za odličnost v komuniciranju, in sicer za izvirno, človeku prijazno predstavitev Instituta Jožef Stefan v dokumentarnem filmu Ogenj znanosti. Film med drugim odgovarja na vprašanja, zakaj družba potrebuje znanost in kakšen je danes njen pomen.

Priznanje za dokumentarni film o Kostariki

Priznanje Prometej znanosti za odličnost v komuniciranju je prejel tudi Bernard Perme za vlogo snemalca in direktorja fotografije pri dveh odmevnih dokumentarnih filmih, in sicer Kostarika: Biodiverziteti v tropskem gozdu in Kostarika: Vrnitev v pragozd. Dokumentarni film avtorice Anje Čuček, ki je nastal v sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za biologijo, gledalce popelje po eni najbolj vročih točk biotske pestrosti na svetu – Kostariki.

SZK

Podelitev nagrad Slovenska velika nagrada varnosti

Institut za korporativne varnostne študije v sodelovanju s Slovenskim združenjem korporativne varnosti vsako leto podeljuje nagrade za dosežke s področja korporativne varnosti. Letošnje nagrade so podelili 26. maja 2021 v Ljubljani v okviru slovesnosti dogodka Dnevi korporativne varnosti 2021.

Med letošnjimi prejemniki prestižnih nagrad Slovenian Grand Security Award za dosežke v preteklem letu je tudi osrednja informativna oddaja Dnevnik Televizije Slovenija, ki je prejela nagrado v kategoriji najbolj inovativna medijska podpora. Slovenska velika nagrada varnosti je največja nagrada s

področja varnosti v Republiki Sloveniji, ki se podeljuje izbranim institucijam in posameznikom za njihov inovativni prispevek na področju razvoja in uveljavljanja varnosti.

Oddaja Infodrom Televizije Slovenija na natečaju The global Youth & News Media prejela srebrno priznanje za Izodrom

V času epidemije so v dnevni oddaji Izodrom objavljali kratke izobraževalne prispevke kot pomoč učencem in učiteljem pri pouku na daljavo. Oddajo so nadgradili še s spletnim portalom in ga oblikovali po zgledu izobraževalnih portalov drugih evropskih javnih servisov. Spletni portal ponuja zbirko vsebin za šolarje, ki nastajajo v rednih oddajah za otroke in mlade na Televiziji Slovenija in so razdeljene po trile-

jih in po področjih: slovenščina, naravoslovje in tehnika, družboslovje, tuji jeziki, umetnosti, šport.

The Global Youth & News Media je neprofitno združenje, ki na različnih področjih promovira, izobražuje, raziskuje, povezuje in poskuša ozaveščati mlade o medijih, predvsem na področju novic. Njihov glavni namen je krepitev vloge in položaja mladih v

družbi. Letošnja rdeča nit natečaja je bilo medijsko pokrivanje covid-19 skozi oči mladih. Otroke in mlade želijo opogumljati, da bodo znali presojeti, vrednotiti in oblikovati mnenja, da si bodo zavestno postavljali cilje in vizijo, kakšni državljani želijo postati in kakšen svet si želijo.

Iskreno čestitamo vsem prejemnikom nagrad.

SZK

Najbolje gledana Dirka po Franciji v zgodovini TV SLO

Športni program TV Slovenija je v okviru Dirke po Franciji 2021 pripravil več kot 64 ur premiernega programa. Zgodovinske uspehe naših kolesarjev je spremljalo rekordno občinstvo.

Gledanost najprestižnejšega kolesarskega tekmovanja je bila izjemna, in sicer je bila povprečna gledanost vseh etap 7,1 odstotka oziroma 134.300 gledalcev, kar je predstavljalo kar 33-odstotni delež takratnih gledalcev televizije.

Letošnja dirka je bila najbolj gledana Dirka po Franciji v zgodovini TV Slovenija. Glede na lansko leto se je povečala tudi gledanost studijske oddaje, ki jo je letos v povprečju spremljalo 5,4 odstotka oziroma 103.100 gledalcev, kar je predstavljalo 24-odstotni delež gledalcev televizije.

Takoj po koncu največje in najprestižnejše kolesarske dirke na svetu pa so vsi ljubitelji športa ponovno prišli na svoj račun. Na radiu, televiziji in rtslo.si je bilo obdobje med 23. julijem in 8. avgustom 2021 rezervirano za težko pričakovani največji športni dogodek tega leta; igre 32. olimpijade.

Vsem RTV-jevcem, ki ste letošnjo Dirko po Franciji z vsemi vzponi in ovinki atraktivno pripeljali do gledalcev, in vsem, ki ste bodisi v Tokiju bodisi v domači pisarni dihal v olimpijskimi igrami, iskrene čestitke.

Del televizijske ekipe, ki je pokrivala Dirko po Franciji, foto: Adrijan Pregelj

Objavljen razpis za podelitev nagrade Franeta Milčinskega - Ježka Rok za nominacijo kandidatov za nagrado je 10. september 2021.

Nagrada Franeta Milčinskega - Ježka je priznanje za izvirne dosežke ali opus v tistih umetnostnih zvrsteh radijske in televizijske ustvarjalnosti, ki sledijo Ježkovi tradiciji.

Žirija, ki jo je imenoval Programski svet RTV Slovenija, objavlja razpis za podelitev nagrade Franeta Milčinskega - Ježka, ki se podeljuje za izvirne dosežke ali opus v tistih umetnostnih zvrsteh radijske in televizijske ustvarjalnosti, ki sledijo Ježkovi tradiciji.

Predlagatelji kandidatov za nagrado so lahko kulturno-umetniška uredništva radijskih in televizijskih programov; programski kolegij Radia ali Televizije Slovenija; organizacije in društva s področja kulture in ustanove ter posamezniki.

Žirija bo upoštevala le popolne vloge, ki jih bo prejela do vključno 10. septembra 2021.

Razpis je v celoti objavljen na spletni strani RTV Slovenija – rtslo.si/razpisi.

ROTTERDAM MADE IT HAPPEN!

Cirkus, kič, šov, pri čemer je petje pogosto drugotnega pomena ... Vse to je Evrovizija. Hkrati pa je tudi glasbeni spektakel svetovnega formata, ko se na enem mestu zberejo različni narodi in slavijo glasbo. Primerjamo jo lahko s športnimi tekmovanji, nabitimi z adrenalinom in strastjo, sploh takrat, ko se začne podeljevati slavnih 12 evrovizijskih točk. Vsi bi bili radi najboljši, vsi si želijo zmagati. Zmaga na Evroviziji se ne zgodi vsak dan in s seboj prinaša velik prestiž. Evrovizija ni samo pevsko tekmovanje, je tudi velika televizijska produkcija z najsodobnejšo tehnologijo. Letos so za prenos skrbeli s 24 kamerami, potem ko se je ena razbila že v prvem polfinalu, za bolj ali manj nemoten potek tekmovanja pa je v zakulisju delalo 1200 ljudi.

Po televiziji si je evrovizijski spektakel ogledalo okoli 200 milijonov gledalcev (tudi tisti, ki sicer trdijo, da je ne gledajo), od blizu pa nas je dogajanje spremljalo le okoli 500 novinarjev. Še tisoč jih je sodelovalo prek spletnega novinarskega središča, kar je precej manj kot minula leta. Manjše so bile tudi delegacije, kar pa ne pomeni, da je bila organizacija Evrovizije v epidemičnih časih preprostejša.

Po lanskoletni odpovedi tega tekmovanja – to se je zgodilo prvič v 65-letni zgodovini – so nizozemski gostitelji in organizacija EBU razvili več scenarijev, ki naj bi zdržali vse naravne katastrofe in epidemije ter omogočili, da tekmovanje za pesem Evrovizije ne bi nikoli več odpadlo. Nov slogan se je tako glasil: »Rotterdam make it happen!« In Rotterdamu je kljub covidu-19 res uspelo izvesti tekmovanje na zelo visoki ravni. Za vsako izmed 38 delegacij, ki so prispele na prizorišče (Avstralija je sodelovala le s posnetkom)

je bil organiziran poseben prevoz, pred vstopom v Ahoy areno je bilo na vsakih 48 ur obvezno testiranje na koronavirus, nastopajoči se med seboj niso smeli družiti. Razen med nastopom, javljanjem v živo ali sedenjem so bile obvezne maske tipa FFP2. Odpovedane so bile tudi tradicionalna evrovizijska vas, druženje z oboževalci in zabave, ki spadajo zraven. Čeprav so veljali res strogi ukrepi in je beseda mehurček postala sinonim za to obdobje, se posameznim okužbam niso mogli izogniti. Zaradi obvezne karantene tako v sobotnem finalu ni smel v živo nastopiti nekdanji nizozemski zmagovalac Duncan Laurence, prav tako zaradi okužbe pa so se končnega četrtga mesta islandski glasbeniki veselili iz hotelske sobe.

Ne glede na vse omejitve je bilo v mestu čutiti evrovizijski duh, saj so po ulicah plapolale zastave, znamenitosti pa so krasili pisani plakati z besedili evrovizijskih skladb. Med sprehodom po mestu sem našla tudi tale napis: »Hallelujaaaaa!«, kar pomeni, da Slovenija ni ostala neopažena. Kadar koli si priklopil na nizozemsko televizijo, se je zdelo, da so predvajali nekaj v povezavi z Evrovizijo. Pogovarjala sem se z nekaterimi od 600 prostovoljcev, večinoma domačini, ki so z žarom v očeh razlagali, koliko jim pomeni, da prav njihovo mesto letos gosti tako velik dogodek. Čeprav je bilo turistov precej manj kot prejšnja leta in so imeli dodatne velikanske stroške s covid testiranjem, so prepričani, da se jim bo ta naložba obrestovala in da bodo številni tudi po tekmovanju obiskali to njihovo čudovito mesto z nenavadno in sodobno arhitekturo ter vrhunskimi vafli. Že zdaj si je lahko po predhodnem testiranju in aktiviranju vseh mogočih aplikacij, ki naj bi beležile stike, šov v živo ogledalo 3500 gledalcev.

Po številnih odpovedanih koncertih in več kot letu premora smo tako spet sedeli v veliki dvorani in za tiste štiri ure se je zdelo, da je covid le še neki slab oddaljen spomin ... V ospredje so stopili drzni nastopi, glasni aplavzi, stiskanje pesti za svoje favorite in številni zapleti, ki so poskrbeli za dodatno »dramo«, ki gre z Evrovizijo z roko v roki. Poleg nekaj tehničnih težav med nastopom za strokovne žirije in štirih zaporedno podeljenih nič točkah v finalu smo videli tudi, da je moldavski pevki med nastopom padel mikrofon, da je pred Irsko točko počila kamera in da so zmagovalce Italijane lažno obtožili uživanja drog.

Zmagal je rock, zmagale so mladost, energija in drugačnost. Zmagali so Måneskin, nekdanji sošolci, ki so nam po res dolgem času pričarali rock koncert in evropski publiki sporočili, da »so lahko nori, a so k sreči drugačni od njih«. Kdo so »oni«, ve vsak zase. Drugačna in (upajmo) neponovljiva je bila tudi letošnja Evrovizija, ki se po 31 letih seli v sosednjo Italijo. Zadnjih nekaj let so italijanski predstavniki pogosto veljali za favorite, vendar se jim je zmaga vselej za las izmaknila. Ko sem letošnje mlade rokerje zmotila med napeto igro namiznega tenisa in jih vprašala, ali jim bo tokrat uspelo presekati gordijski voz in zmago odpeljati v deželo pice in pašte, niso bili posebno optimistični. Toda Evropa (in Avstralija) je prepoznala in nagradila drugačnost mlade generacije, rojene v 2000-ih, ki slavi svojo raznolikost in se osvobaja družbenih norm. Rim/Milano/Torino 2022, prihajamo in se že veselimo, kaj boste spet zakuhali. Brez »kuhne« menda itak ne gre.

Barbara Vidmajer
*Rotterdamu je uspelo

Glasba, ki napolni dušo

Simfonični orkester RTV Slovenija tudi letos nadaljuje koncerte za vse tiste, ki jih je dolgotrajna epidemija s koronavirusom najbolj prizadela.

Tako je godalni kvartet, ki ga sestavljajo Tina Mozetič (prva violina), Sonja Trampevska (druga violina), Mateja Ratajc Kragelnik (viola) in Tanja Babnik (violončelo), v torek, 18. maja 2021, obiskal Pediatrično kliniko in Univerzitetni klini-

čni center v Ljubljani.

Jutranja matineja z zanimivim izborom skladb je hitro ogrela sicer hladno majsko ozračje in glasbo našega orkestra ponela do najvišjih nadstropij obeh bolnišnic. Na odprtih in zaprtih oknih so bili opaženi ganljivi pogledi bolnikov in zdravstvenega osebja. Enourni program so umetnice sklenile s slovenskim sklopom skladb, v katerem je bila zadnja med njimi skladba Ne čakaj na maj.

Po dogodku so članice zasedbe povedale:

»Z veseljem smo se odzvale pobudi o nastopu na notranjem igrišču Pediatrične klinike v Ljubljani. Naš nastop je potrdil, da tudi v teh posebnih časih in okoliščinah glasbe nič ne ustavi, ampak je ravno nasprotno, sliši se še glasneje in sega še globlje. Koncert je upravičil svoj namen že s tem, da je vsaj za hip komu olajšal bolečino in prispeval k pozitivnemu doživljanju vsakdana.«

»To je bilo pravo presenečenje, prav sprostil sem se ob zvokih melodij. Pozabil sem na bolečine in skrb ob svoji diagnozi. Še več takih akcij bi morali izvesti,« je povedal eden izmed pacientov.

Sekstet članov Simfoničnega orkestra RTV Slovenija v sestavi Jure Hladnik (klarinet), Ana Mezgec (violina), Beti Bratina (violina), Gea Pantner Volfand (viola), Jaka Trilar (violončelo) in Janez Avšič (kontrabas) pa je obiskal Dom starejših občanov Horjul in z njimi preživel zabavno in vtisov polno dopoldne.

Katja Pečaver

Velika zmagovalka 40. Melodij morja in sonca je Tatjana Mihelj

Poletni amfiteater Avditorija Portorož je v soboto, 10. julija, gostil 40. festival Melodije morja in sonca. Slavila je Tatjana Mihelj, ki je za pesem Ples

v dežju prejela veliko nagrado Melodij morja in sonca 2021.

Foto: Aleš Rosa SZK

Poletna noč v poklon Tadeju Hrušovarju

Tradicionalni gala koncert, posvečen vstopu v poletje, je bil letos v znamenju izjemnega slovenskega glasbenika, skladatelja in pevcata Tadeja Hrušovarja. Ob Simfoničnem orkestru in Big Bandu RTV Slovenija pod vodstvom Patrika Grebla so nastopili Nuša Derenda, Helena Blagne, Alenka Godec, Damjana Golavšek, Simona Vodopivec Franko, Ana Dežman, Saša Lešnjek, Teja Leskovšek, skupina Pepel

in kri, trio Eroika, Oto Pestner, Miran Rudan, Bernard Hrušovar, Alex Volasko, Bojan Cvjetičanin, Mladinski pevski zbor RTV Slovenija in posebna gostja Ditka Haberl.

Poletni večer je povezovala televizijska voditeljica Bernarda Žarn.

SZK

Nastale smernice za nastopanje na družabnih omrežjih

Zaposleni na RTV Slovenija moramo tudi v zasebnem življenju v javnosti in na družabnih omrežjih ohraniti spoštljivo in dostojanstveno raven komuniciranja in izražanja mnenj. Zato so nastale smernice za nastopanje na družbenih omrežjih in drugje

V začetku junija so začele veljati Smernice za nastopanje na družabnih omrežjih in digitalnih platformah, ki jih je pripravila strokovna delovna skupina in jih najdete v Informatorju (št. 182/2021).

Nastopanje in pojavnost RTV Slovenija na spletnih platformah sledita glavnim vrednotam javnega nacionalnega medija, torej neodvisnosti, objektivnosti in resnicoljubnosti, pri tem ohranjata pozoren odnos do javnosti, posebej pazljivo do občutljivih družbenih skupin, ter skrbita za integriteto javne radiotelevizije in njenih sodelavcev.

V smernicah smo opredelili osnovna pravila, ki smo jih zaposleni na RTV Slovenija dolžni spoštovati pri pojavnosti RTV Slovenija in nastopanju njenih sodelavcev na spletu, družabnih omrežjih in digitalnih platformah.

Smernice in priporočila so namenjeni sodelavcem RTV Slovenija za nastopanje na spletu, družabnih omrežjih in digitalnih platformah, hkrati pa predstavljajo jasno sporočilo, kaj si RTV Slovenija pri nastopanju na sodobnih platformah želi, kaj pričakuje, kaj je zanj sprejemljivo in kaj ne. Pri tem ohranja svojo zavezanost ključnim vrednotam javnega medijskega servisa.

Za sodelavce RTV Slovenija velja eno od temeljnih načel, da na spletu in družabnih omrežjih ne objavljajo vsebin, ki spodbujajo nestrpnost, nasilje, hujškaštvo ali kakršno koli drugo obliko diskriminacije, in se pri svoji dejavnosti izogibajo vsakršnemu konfliktu interesov.

Smernice lahko povzamemo v nekaj osnovnih pravil:

- nastopaj profesionalno, spoštljivo in upoštevaj vrednote RTV Slovenija;
- ne škoduj ugledu medija, sodelav in sodelavcev, ne kritiziraj kolegov v javnosti, nesoglasja najprej urejaj znotraj hiše;
- če tvoje delo zahteva nepristranskost, ne izražaj osebnih političnih mnenj ali mnenj o kontroverznih zadevah, ki bi lahko krnile tvojo profesionalnost ali verodostojnost RTV Slovenija;
- izogibaj se konfliktu interesov;
- vzdržuj dostojno raven komunikacije in poskrbi za ustrezno varnost informacij.

Smernice in priporočila iz tega dokumenta je treba smiselno uporabljati tako pri objavljanju vsebin, ki so avtorske, kot tudi pri deljenju vsebin drugih avtorjev (deljenje, retvitanje, všečkanje, uporaba ključnikov

ipd.), saj to v javnostih pušča vtis strinjanja z deljeno vsebino.

Izražanje naših mnenj je pravica, ki nam jo zagotavlja ustava v 39. členu. Te pravice nam ne sme in ne more kratiti noben notranji kodeks. Smo pa zaposleni v javnem zavodu RTV Slovenija zavezani spoštovati pravila, ki veljajo za javni sektor, notranje pravilnike in navodila ter tudi veljavne Programske standarde RTV Slovenija, Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija.

Zaposleni na RTV Slovenija imamo seveda lahko različne poglede, mnenja, vendar se moramo zavedati dejstva, da smo v službi javnosti in da je tudi naše zasebno ravnanje ocenjevano. Te odgovornosti se moramo kot javne osebnosti in zaposleni na RTV Slovenija zavedati.

Smernice za nastopanje na družabnih omrežjih in digitalnih platformah so nastale po temeljitem strokovnem razmisleku. V skupini za pripravo so sodelovali Barbara Stegeman Brezavšček, Matej Praprotnik, Ilinka Todorovski, Polonca Komar, Petra Bezjak Cirman, Tanja Starič, Manica Ambrožič, Natalija Gorščak in Mirko Štular.

Kako sem postal predavatelj

V izobraževalnem središču so me prosili, da bi imel za globalno RTV-jevstvo predavanje o pisanju. In so še dodali »o kreativnem pisanju«.

V skladu s skromno naravo sem se branil, češ, da o materiji ne vem nič. Pa so bili vztrajni in doma sem na internetu preveril, kaj kreativno pisanje sploh je. Ugotovil sem, da na stotine trenerjev na spletu ve o tovrstnem pisanju približno tako malo kot jaz. In sem se vdal.

Dobili smo se v veliki sejni sobi, v kateri se pogosto odloča o usodi naše hiše. Najprej je odpovedala vsa tehnika, namenjena tistim, ki so spremljali predavanje z daljave, kar pojasnjuje številne nenavadne odločitve organov zavoda. Potem smo se konsolidirali.

Mislim pa tako.

Včasih si lahko bil avdiovizualni novinar, ne da bi napisal en sam stavek. Spominjam se svojih mladih dni in na primer Dareta Miliča, ene legend Vala 202. Spremljal sem ga na oglašanje iz Škofje Loke. Pripeljala sva se v mesto, reportažni avto je bil že tam. Daretu sem dostavil župana in nekaj lokalnih kulturnikov ter kakšnega gospodarstvenika, on pa je sedel tam in se pogovarjal. Kralj.

Meni novinarski bogovi niso dali daru govora oziroma so mi ga dali skupaj s štajerskim naglasom, zaradi česar je pokojna Ajda Kalan nad mano zelo hitro dvignila roke. Naključje me je odpeljalo v peto nadstropje k dokumentaristom, ki so pisali reportaže, feljtone in podobno predmoderno šaro. Rekli smo si elita in z Markom Zorkom, Silvom Terškom in Ivanom Sivcem se je začela moja vajeniška doba. Ki se je končala, ko sem imel predavanje o kreativnem pisanju.

Pisanje postaja ponovno pomembno tudi za netiskane medije. Ker počasi novinarji postajamo medijski multipraktiki. Pišemo, snemamo, urejamo, govorimo, nastopamo. Vse v veliki želji doseči konzumente, in to najceneje, kot je mogoče. Hočem povedati, da je zaželeno, kako po obsežnem radijskem prispevku taisto vsebino prirediš še za splet. Kar pomeni, da moraš pisati. In ker sem si moral žalostno priznati, da sem pač profesionalni pisatelj, ne zdravnik, advokat ali manager, sem se lotil predavanja.

Takole sem ga strukturiral:

Najprej je treba ločiti pisanje od govora. Sam sem se tega naučil na trd način. V dokumentarni redakciji sta me gorenjska tutorja (Sivec, Teršek) podučila, da je treba vsak pogovor, ki ga posnameš, pretipkati (to počnem še danes, ker je navada železna srajca). Tako sem tipkal vse tiste enourne pogovore in počasi mi je prihajalo pod kožo, da je govorjena beseda, ne glede na govorniško spretnost sogovornika, izrazito neučinkovita. Drugače; ko govorimo, na veliko »nakladamo«. Tako sem začel opazati, da so deli pretipkanega govora in deli moje lastne, avtorske besede, v oddaji dramatično različni. V teh dvobojih sem redno zmagoval, saj sem v enakem številu vrstic praviloma povedal več kot sogovornik. Tako sem se začel odmikati od proto faze svojega pisanja, ko sem si momljal v brado čim pametnejše misli in potem zapisoval svoj govor. Eno je govorjenje, drugo je pisanje.

Potem se je treba podučiti o strukturi besedila. Vem, da so okoli preklemanske zadeve ovite cele fakultete in študijski programi, a do lastne avtorske strukture vodi pot čez trnje. Na televiziji so dobili

idejo, da bi bilo fino imeti lastno »žajfnico«. Tako so nastale Strasti. Moj prijatelj Jure Pervanje me je povabil, da za serijo pišem – izbral je nekakšno strokovnjaško angleško besedo – razvoj zgodbe. Kasneje sem sicer rudaril tudi z dialogi, ampak moja naloga je bila zgodba kot taka. Ker nisem o tem vedel nič, so me zasebno poslali na inštrukcije v Zagreb. H gospodu, ki je isto počel za HRT in njihove mega uspešnice. Napisal je tudi zgodbo Vile Marije, kar so mi povedali s posebnim poudarkom. Povedano na kratko. Ko kreativno ali pa ne kreativno pišeš zgodbo, bo forma vedno premagala vsebino. Manj kreativno ko pišeš, bolje se boš tega zavedal. Gledalcem »žajfnic« je povsem vseeno, ali pristajajo marsovci, ali se vračajo izgubljeni sinovi, ali se partnerji varajo z ožjim sorodstvom, če so le izpolnjeni glavni žanrski kriteriji. Prvi in najbolj zveličavni je tisti, da se zgodba nikoli ne konča. Tisoč in ena noč, pripravljena v mikrolavki.

In še na koncu. Slušateljsem sem v slušalke položil prvo osebo ednine. Ko pišem Zapis iz močvirja, sem to jaz. Čeprav sem na zunaj Jure Franko. Če se nisi pripravljen izpostaviti, bo oportunitizem z veseljem pozajtrkoval kreativnost in nato pomalical še pisanje. Pač ne gre brez »jaz«, »tukaj«, »in« »zdaj«, »in« žalosti me, kako je komentar kot novinarska zvrst padel pod uravnoveženi streli.

Tako sem predaval o kreativnem pisanju in preživel. Ko sem že mislil, kako se je moja predavateljska pot začela in se hkrati tudi končala, so me uredniki prosili, da sem predavanje ponovil tudi za zaposlene na regionalnem RTV-centru v Mariboru.

Marko Radmilović

Napaka na enem računalniku se lahko kot požar razširi na druge

V zadnjem času smo tudi v javnem zavodu zaznali povečano število poskusov prevar oziroma lažnih elektronskih sporočil, katerih namen je kraja vaših poverilnic. Posledice napak posameznikov so se pokazale v težavah pri poslovanju celotnega javnega zavoda. Izobraževalno središče je že in bo tudi v prihodnosti organiziralo več izobraževanj za zaposlene s področja informacijske varnosti. Ker pa je vprašanje računalniške in informacijske varnosti vedno aktualno, vas želimo tudi tu opozoriti na nekaj najpogostejših napak. Nasvete je pripravil Daniel Nardin iz Službe za informatiko.

Informatiki ničlikokrat slišijo izjave: »V mojem poštnem predalu ni ničesar, kar bi skrival, zato mi ni treba varovati gesla za dostop do e-pošte.« Ali se res lahko tako vedemo, pa čeprav gre za službeno pošto?

Seveda ne. Skladno z informacijskimi varnostnimi politikami moramo s svojimi poverilnicami (uporabniškim imenom in geslom) ravnati odgovorno in jih varovati. To nam nalagajo interni akti (varnostne politike) in interni pravilnik o varovanju osebnih podatkov. S svojimi poverilnicami se prijavimo v računalnik ter dostopamo do elektronske pošte in drugih storitev v informacijskem sistemu javnega zavoda.

Veliko uporabnikov v javnem zavodu se tega še vedno premalo zaveda. Posamezne, na videz drobne napake pri rabi računalnika in elektronske pošte ali obisku spletnih strani lahko povzročijo veliko težavo celotnemu informacijskemu sistemu v javnem zavodu.

Informacijski sistem RTV sestavljajo računalniki in strežniki, ki si delijo skupno omrežje in prek iste požarne pregrade dostopajo do interneta. Najšibkejši člen celotnega informacijskega sistema so prav nepoučeni uporabniki. Napaka na enem računalniku se lahko kot požar razširi na druge računalnike ali celo strežnike, kar lahko povzroči odpoved celotnega informacijskega sistema. Težko si je predstavljati, kaj bi to pomenilo za vse nas in naše delo. Zelo skromen približek temu je stanje doma, ko zmanjka električne energije in vse odpove, vključno z mobilnimi telefoni, ki se ne morejo povezati na bazne postaje. Trenutek nebogljenosti, ki ga je težko opisati.

Zakaj prihaja do težav z zlonamernimi programi ali vsiljivim pošiljanjem množice e-sporočil? Kakšen je namen storilcev?

Gre za novodobno obliko kriminala ali nepoštenega zaslužkarstva. Zlonamerneži ga izvajajo iz varnega zavetja nekje na zemeljski obli, ki ostaja skrito in nedosegljivo roki pravice. Lahko, da gre za manjše kriminalne skupine, ki so specializirane za spletni kriminal, obstajajo pa tudi dokazi, ki nakazujejo, da za nekim spletnim kriminalom stojijo celo uradi določenih držav, ki s tako dejavnostjo pridobivajo sredstva, ki jih potrebujejo za obstoj.

Prihajamo v obdobje, ko lahko prav vsi uporabniki interneta postanemo žrtve zlonamernežev. Ti se množijo kot gobe po dežju in nam na vsakem koraku nastavljajo pasti, v katere se lahko ujamemo pri obiskovanju spletnih strani, nameščanju brezplačnih programov na svoj službeni ali domači računalnik ali pri uporabi elektronske pošte. Prav tako ni nobena redkost telefonski klic, v katerem vam

Razmerje med pravo e-pošto in vso drugo

sogovornik v polomljeni angleščini z indijskim naglasom poskuša dopovedati, da je z vašim računalnikom nekaj hudo narobe. Vse to z namenom, da od vas izsilijo odkupnino ali pridobijo številko in PIN kodo bančne kartice.

Zakaj se v zadnjem času pogostejše dogajajo različne spletne ali poštne prevare?

Z razvojem tehnologij šifriranja podatkov in uveljavitvijo neformalnih digitalnih necentraliziranih plačilnih sredstev, kot sta bitcoin ali etherum, se je začel neizmeren razmah izsiljevalskih zlonamer-nih programov (ransomware), ki ugrabijo (zašifrirajo) naše podatke in v zameno zahtevajo odkupnino. Včasih se to zgodi tudi z našo pomočjo. To je tisti napačni klik, ki zadostuje za nastanek težav. Nihče si ne želi izgubiti svojih albumov slik na domačem računalniku. Prav tako si nihče ne želi izgubiti dokumentov ali multimedij-skih vsebin na službenem računalniku. Vendar pa samo en napačen klik zadostuje, da se vse to lahko kaj hitro spremeni v neuporaben niz binarnih podatkov. Vrednost odkupnine za povrnitev v prvotno stanje pa lahko dosega nepredstavljive vrednosti.

Zakaj se dogaja toliko zlorab pri elektronski pošti?

Elektronska pošta je najbolj razširjena spletna storitev, ki je nastala že desetletja pred nastankom prvih spletnih strani. Lahko bi rekli, da je to osnovna komunikacijska spletna storitev, ki jo vsi bolj ali manj uporabljamo.

Vsak dan se posreduje približno 200 milijard e-sporočil, vendar je delež »pravih« sporočil manjši od tretjine. Vsa druga so re-

klamna, lažna ali celo zlonamerna. Ker pa le obstajajo mehanizmi, ki preprečujejo neomejeno pošiljanje reklamnih ali zlonamernih sporočil, se nepridipravi poslužujejo prav vsakega zlorabljenega poštne predala za razpečevanje svojih neprimernih vsebin.

Za informacijski sistem RTV pomeni vsak napačen klik in posledično zloraba posameznega poštne predala našega strežnika veliko težavo, saj že en sam zlorabljen poštni predal lahko pripomore k posredovanju do milijona neprimernih sporočil po vsem svetu. To pa posledično povzroči hudo nevšečnost vsem drugim uporabnikom poštne strežnika. V roku nekaj ur se strežnik znajde na seznamih nezaupanja vrednih strežnikov in pošta iz kompromitiranega strežnika ne uspe več najti poti do naslovnikov po svetu.

Zakaj ne smem nikoli 100-odstotno zaupati naslovniku v e-sporočilu ali vsebini e-pošte?

Sistem elektronske pošte temelji na osnovnem mehanizmu, tako imenovanem SMTP-protokolu, ki je bil načrtovan v začetku 70. let prejšnjega stoletja, v času hladne vojne, ko sta svetovni velesili tekmovali v oboroževanju z jedrskim orožjem. Mehanizem naj bi omogočil uspešen prenos sporočil med različnimi strežniki v vojaških bazah na ozemlju ZDA, ne glede na morebitne poškodbe ali izpad posameznih strežnikov zaradi morebitnega jedrskega vojaškega napada. Primarni cilj tehnologije je bilo čim zanesljivejše posredovanje sporočila med pošiljateljem in prejemnikom, ki naj poteka neodvisno od trenutne razpoložljivosti posameznih strežnikov v omrežju.

Seveda pa ima protokol, ki je danes star že 50 let, veliko pomanjkljivosti. Največja je prav odsotnost varovalnih mehanizmov, ki bi preprečevali možnost potvarjanja pošiljatelja ali sporočila. Za lažjo predstavbo bi sistem elektronske pošte lahko primerjali z razglednicami, na katere se zapisuje le s svinčnikom. Vsak lahko vidi vsebino, jo spremeni ali celo ponaredi pošiljatelja.

Še tako zapleten napad na informacijski sistem se v prvem koraku začne s pošiljanjem lažnih in zlonamernih e-sporočil. Ko napadalci uspe pridobiti uporabniško ime in geslo lahkomišelnega ali nepredvidnega posameznika, lahko v njegovem imenu vstopi v njegov poštni predal in preveri vsebino. Če se med vsebino skrivajo podatki, ki bi omogočili dostop do banke ali drugih nakupovalnih računov na spletu, jih lahko napadalec izkoristi ali pa podatke proda na temni strani interneta. Ne nazadnje lahko izkoristi seznam stikov v poštnem predalu in njim posreduje zlonamerno sporočilo.

Prav zaradi vsega napisanega predlagam, da vsako elektronsko sporočilo sprejmete z nekaj sumničavosti. Čeprav je e-pošta prispela od znanega pošiljatelja, se o tem raje vsakokrat posebej prepričajte. Če se vam zdi vsebina sporočila čudna ali je niste pričakovali, poskusite pošiljatelja kontaktirati po drugem komunikacijskem kanalu – po telefonu ali programu za trenutno sporočanje. Prav tako je znak za alarm pripeta priponka v sporočilu, ki je niste pričakovali.

ZA KONEC NEKAJ PRAVIL GLEDE UPORABE ELEKTRONSKE POŠTE

1. Ne zaupajte prispeli elektronski pošti. Vsako sporočilo je lahko ponarejeno, tako vsebina kot tudi ime pošiljatelja.
2. Če je v prispelom sporočilu priponka ali povezava na zunanjo spletno stran, je to znak za ALARM. Ne glede na pošiljatelja, ki je lahko vaš sodelavec, NE KLIKAJTE NIČESAR. Samo en napačen klik je dovolj, da lahko gre vse narobe, zato sodelavko/-ca, znanko/-ca ali poslovnega partnerja najprej pokličite po telefonu

in se prepričajte glede priponke ali linka.

3. Če ste bili prehitri, nepozorni ali ste pomotoma kliknili na povezavo ali odprli priponko in jo pogнали ali vpisali svoje poverilnice, TAKOJ POKLIČITE center za pomoč uporabnikom na tel. št. 01 475 4200. Vaša dolžnost je, da svojo napako prijavite, saj boste tako preprečili še večjo škodo, ki se bo zgodila, ko bo vaš poštni predal zlorabljen.
4. Služba za informatiko ne pošilja sporočil, s katerim bi s klikom na priloženo povezavo in z vpisom vašega uporabniškega imena rešili morebitno težavo.
5. Zlonamernežu koristi že sam dostop do vašega poštne predala, da lahko nadaljuje pošiljanje zlonamernih sporočil drugim prejemnikom, ki so vaši stiki.
6. Nepridipravi lahko iz vašega arhiva sporočil ugotovijo, da ste opravili prijavo na druge storitve, zato se bo tudi sam poskusil prijaviti. Če uporabljate povsod isto geslo, mu bo to z lahkoto uspelo. Zato nikoli ne uporabljajte istega gesla za prijavo v različne spletne storitve.

- Skrbno varujem osebne podatke in opremo.
- Nikoli nikomur ne posredujem svojih gesel in drugih identifikacijskih podatkov.
- Gesla so zaupne informacije. Uporabnik mora skrbeti za tajnost svojega gesla, tako da ga ne deli ali razkrije drugim uporabnikom, ga ne sporoča po telefonu, ga ne razkrije nikomur in si ga ne zapisuje.
- Nikoli ne odpiram priponk neznanega pošiljatelja.
- Previden sem tudi pri odpiranju priponk znanega pošiljatelja.
- Pošiljatelj je znan, priponka pa ima nenavadno ime. Ne odpiram.
- Ob varnostnem incidentu dogodek prijavim na cpu@rtvslo.si ali pokličem 4200.
- Takoj zamenjam geslo za prijavo v računalnik.
- Vsak nepooblaščen dostop do e-poštne predala sodelavca RTV Slovenija pomeni nepooblaščen dostop do osebnih in poslovnih podatkov.
- Ob varnostnem incidentu se lahko za dodatna pojasnila obrnem tudi na pooblaščen osebo za varstvo osebnih podatkov na vop@rtvslo.si

Kaj je phishing?

Phishing je spletna prevara, pri kateri želi goljuf pridobiti občutljive podatke spletnih uporabnikov. V slovenščini se sicer redkeje uporablja tudi izraz spletno ribarjenje.

Phishing napad največkrat poteka tako, da oseba na elektronski naslov prejme e-sporočilo, katerega pošiljatelj naj bi bila spletna banka, pri kateri ima oseba urejeno spletno bančništvo. Goljuf, ki se torej predstavlja v imenu spletne banke, želi prejemnika e-sporočila prepričati, da mora nujno in čim hitreje posredovati uporabniško ime ter geslo za prijavo, saj naj bi prihajalo do nepooblaščenih vstopov. Posredovanje uporabniškega imena in gesla naj bi bilo nujno, saj mora »spletna banka« čim hitreje nastaviti novo geslo. Razlog za hitro ukrepanje je lahko tudi drugačen.

Včasih je v elektronskem sporočilu prisotna tudi povezava, ki vodi do lažne spletne strani, zelo podobne originalni spletni strani. Na tej strani je navadno obrazec, v katerega naj bi uporabnik vtikal staro in novo geslo. S tem, ko vtika gesli, staro geslo sporoči goljufu, medtem ko novo geslo nima prav nobene funkcije.

Daniel Nardin, Služba za informatiko

Društvo po abrahamu

Na začetku se veselimo malčkovih prvih korakov, potem smo na vrhuncu moči in se morda tega sploh ne zavedamo. Pa pride abraham, moči počasi pojenjujejo, vse bolj smo veseli svojih korakov in novih poti.

Planinsko društvo RTV je lani slavilo abraham, nekatere načrte je preprečila korona, a se nismo dali. Ves čas smo delovali glede na možnosti, v večjih ali manjših skupinah, po Sloveniji in tujini ali pa v okviru regije. Nekateri so posebne razmere preživljali lažje, drugi težje. In v teh okoliščinah se je še posebej izkazalo delovanje društva z vezmi, ki smo jih stkali med seboj, in prijateljstvi, ki so mnogim olajšala situacijo.

Vsi vodniki in člani upravnega odbora, markacisti, naravovarstveniki, vsi redni in pridruženi člani smo si prizadevali, da smo pripomogli k dobremu delovanju društva.

Opravili smo veliko nepozabnih tur.

Vodnik Drago Car je vsestranski, organizira tako zahtevne kot tudi lažje ture, vedno sodeluje. Z njim smo bili na Višarjah in Kamni-tem lovcu, zimski Ženiklovec je bil nepozaben. Vodil nas je že na Krn, Matajur, Peco, Ženiklovec in še veliko drugih tur. Načrtovana je Bela peč, Žabiški kuk idr.

Marko Gale je vodil na Talež, Babji zob, Krasji vrh, Peč-Tromeja, Moličko peč, Veliki vrh, tri vrhove nad Kočevjem, Kraljevo špico, vrhove nad Turjakom, z njim smo bili na Krvavici.

Andrej Lah je specializiran za najzahtevnejše ture, vodil je na Kočno, Rinke, Kamniški dedec, nedavno na Kompotelo, Lučki dedec, sledi Grintovec čez dolge stene – to so najzahtevnejše ture, za sladokusce z največ kondicije in izkušnji.

Erika Bizilj, Marija Miklič in jaz skrbimo za lažje ture.

Erika je naravovarstvenica in vodnica. Organizirala je več pohodov in taborov za mlade, zdaj pa čakamo na Brkine in Artviže.

Marija vsako leto organizira pohod ob Muri. Tokrat je prvič odpadel, a se že veselimo naslednjega. Marija je organizirala sodelovanje na pohodu evropskih pešpoti od Bistrice ob Sotli do gradu Podsreda.

Pridružila se je pohodu MDO po Kamniški Bistrici. Vedno organizira tudi naše planince pri čistilni akciji.

Glede na planinske in upokojske popuste smo uporabili vožnjo z vlakom. Obiskali smo Šmohor, Malič in Kum. Bili smo tudi na Velikolaški kulturni poti in na Sovretovem pohodu. Obiskali smo Uskovnico in Zajamnike na Pokljuki. Povzpeli smo se na Rodico. Prehodili smo pot od Šentvida do Škofje Loke pod vodstvom naše zelo izkušene planinke in poznavalke slovenskih gora, Mire. Čudovito nam je uspel pohod v zimski pravljici na Slivnico. Obiskali smo tudi naš oddajnik na Trdinovem vrhu. Veliko je prehojenih poti v organizaciji PD RTV.

Naša markacista Cveto in Branko vedno pridno urejata planinske poti PD RTV ter skrbita za urejenost žigov in vpisnih knjižic, kar zahteva dobro organizacijo in veliko dela.

Veliša Lazović je organiziral in vodil potovanje po Zelenortskih otokih, na Kreto, po Romuniji, Bosni ... Tudi letos so bili na Kanarskih otokih. Udeleženci so bili zelo zadovoljni in čakajo novih tur.

Matjaž Medvedšek je leta 2019 vodil nepozabno tritedensko turo po Južni Ameriki in Ekvadorju ter skok na Galapagos. Patagonija je bila načrtovana za leto 2021, a še čakamo na primerne razmere, Matjaž je ves čas v pričakovanju izboljšanja. Kdor se zanaša za potovanje v Južno Ameriko, naj spremlja naše objave in se nam pridruži. Težko bi našli boljšega vodnika, saj je Matjaž polovico življenja preživel v Južni Ameriki. Matjaž je vodil tudi turo na Pršivec, planino Viševnik do planine Jezero.

Jaka Bartol bo letos že četrtrič organiziral

pohod po medvedovih stopinjah. Tako spoznavamo Loški Potok in okolico. PD RTV bo organiziral veliki avtobus, pohod bo šesturni, seveda z lažjo različico, tako da ste vsi lepo vabljeni. Tudi sodelavci iz RC Maribor in Koper, vabljeni. Imate možnost spanja, koriščenja turističnih bonov, nočnega opazovanja medveda itn. Veliko bo nepozabnih dogodivščin v Loškem Potoku.

Načrtov imamo še veliko. Najprej bi radi izpeljali nekaj predvidenih tur, ki so morale počakati zaradi korone. Morda nam jeseni uspe tradicionalni obisk Krka. V načrtu je pot ob žarečem ruju na Krasu v jeseni. Seveda ne želimo zamuditi zlato obarvanih macesnov v Julijcih in Karavankah. Če je le mogoče, organiziramo vsaj dve turi na mesec, zato ste vsi lepo vabljeni, da se nam pridružite. Če še niste naši člani, naj vas ne skrbi, ni pomembno. Če je le mogoče, organiziramo dve različici, zahtevnejšo in lažjo turo, tako da so možnosti za vse, bolj in manj kondicijsko pripravljene, odrasle in otroke. Naj omenim, da si prizadevamo, da so naši izleti cenovno zelo ugodni.

Ob petdesetletnici PD RTV imamo nove majčke, če jo kdo želi, naj se oglasi, nekaj jih je še na zalogi, cena je ugodna, kakovost dobra.

Pa še ena, zelo pomembna novost za naše društvo ob jubileju je, to je nova spletna stran PD RTV. Že naša prejšnja spletna stran je bila deležna pohval, a morali smo jo osvežiti, postaviti na novo. Odlično nam je uspelo, Marko nas je povezal z našim sodelavcem TV produkcije Martinom Beletom. Boljše ne bi moglo biti, obema, Marku in Martinu, smo zelo hvaležni za trud in odlično, enostavno spletno stran, osveženo, pa vendar z ohranjenim arhivom. Hvala obema.

Lepo vabljeni na spletno stran pd.rtvsl.si in seveda tudi na naše ture.

PD RTV, Liljana Drevenšek

	ŠPORTNI NOVINAR TV KP/CA V POKOJU	VKNJŽBA V BREME NA KONTU DOLŽNIKA	LOVSKI OKOLIŠ	VULKAN NA MINDANAU	ANGLEŠKI NARAVO-SLOVEC (CHARLES)	FRANCOSKI PISATELJ (LOUIS)
	SPODNJI DEL OBRAZA					
	SREBERNIK ZA 4 KRAJCARJE					
	MESTO NA PORTUGALSKEM					
	GRŠKA ČRKA			WILLIAM GOLDING		
	POMEMBNA ZAČIMBA			ŽAGA ZA HLODE		
AVTOR: Vladimir Milovanović, NAJETO PERO	MOKROTA (REDKO)	ČLENEK TRAKULJE	OROŽJE KANON		AM. IGRAL-KA BLYTH	
			SNOV, KI REAGIRA		PREDMET OBRAVNAVE	
STROKOVNJAK ZA MORALO						ŽIVČNA CELICA
						VPLAČANO NAROČILO ZA PREDSTAVE
OBLEKA, OBLAČILO				MESTO V TOSKANI		
				SIDRO, KOTVA		
SP. DEL PRAŠČJE NOGE					NAKLJUČNA IZBIRA	
					KOŠARKAR BLAŽIČ	
SPAHOVANJE						VILKO OVSENIK
						SL. PESNICA (MAJDA)
MERNA PLOŠČA					GORA V POSOČJU	
					OTO VRHOVNIK	
REKA V ANGLIJI				SKRBNIK INVENTARJA		
URADNA LISTINA				MESTO V SEVERNI ITALIJI		

Rešitve nagradne križanke pošljite na naslov kricac@rtvslo.si. Izžrebali bomo tri nagrajence.

Rešitev križanke Kričac (april 2021): Bernard Perme, Kostarika
Nagrajenci: Tatjana Koščak, Lovro Štanta, Henrik Razpotnik

Nova sezona priljubljenega kviza

JOKER

vsako soboto ob 20.00 na TV SLO 1
od 18. septembra naprej.

Sodelujte tudi vi!

Prek spletnega kviza Joker doma lahko odgovarjate na vprašanja
hkrati s tekmovalci v kvizu.

#tudiojejavniRTV

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**